

UMĚT ČÍST V PENĚZÍCH

Uchovatel hodnoty, samopojištění, úvěr, likvidita... Není náhodou čas přestat před takovými pojmy utíkat? Nebylo by lepší zjistit, co skutečně znamenají, a přestat se jich děsit? Když odhalíte tajemství světa peněz, budete mít větší šanci, že se jím nenecháte pohltit, a budete mít peníze v malíčku. A hlavně v peněžence.

AUTORKA ANNA HANDLÍŘOVÁ – ENY

Stalo se to nedávno. Pomáhala jsem organizovat akci, které se účastnilo větší množství mladších dětí – vlčat, světlušek a mladších skautů. Výprava probíhala v malebném prostředí

Už v okamžiku, kdy jsme se před sochou rovnali ke společné fotce, většina dětí pokukovala po malém kiosku se suvenýry a občerstvením. Poté, co jsme se úspěšně vyfotili, byl krátký rozchod.

Říkala jsem si, že je asi něco špatně. Měli bychom děti vést k tomu, aby se naučily penězi neplýtvat a zacházet s nimi tak, aby jim to bylo k užitku – ale pokud to chceme někoho naučit, musíme začít u sebe.

MONEY, MONEY, MONEY

Peníze jsou všude a – příznějme si to – kolikrát řídí náš život mnohem víc, než bychom si přáli, ať už je to jejich nedostatek (Kdo z nás alespoň jednou v životě neskřípal zuby zlostí, když si něco „nemohl dovolit“, ať už šlo o oblečení, vstupenky na koncert nebo skautskou akci?) nebo například snaha je získat (Kdo z nás někdy neodřekl příležitost zajít si ven s přáteli, zajet na výlet nebo tábor, protože měl v daném termínu brigádu...?). Nesmíme zapomínat, že peníze, ty krásné barevné papírky, které tak příjemně šustí (nebo hezky cinkají, ale to šustění je stejně vždycky lepší), jsou tu proto, aby nám sloužily – ne abychom my sloužili jim.

FOTO DOMINIK DAVID – HRABOŠ

podhůří Beskyd a jeden den jsme měli naplánovaný dokonce i výlet na Radhošť. V nížinách tou dobou panovalo depresivně mlhavé počasí, ale my – díkybohu za inverzi – měli nádherně, takže uskutečnění výletu nic nebránilo.

Cesta vzhůru proběhla bez větších problémů, a tak jsme někdy kolem poledne stanuli u mohutné sochy staroslovanského boha Radegasta.

A začalo rodeo. Dobrých pětadvacet vlčat a světlušek se s mohutným „Jééééj!“ rozeběhlo ke kiosku a mávajíce nad hlavami oranžovými dvoustovkami začali dorážet na (pravem) vyděšeného prodávče a požadovat brambůrky, křupky, čokolády, klíčenky s filmovými postavkami a mnoho dalšího. Většina z nich tam utratila v podstatě všechno, co u sebe měli – a ti, co ne, to „doladili“ o pár stovek metrů dále na Pustevnách.

Jaká je tedy funkce peněz? Chytřé knížky říkají, že peníze jsou **zprostředkovatelem směny** (už kdysi v dávných časech nějakou chytrou hlavu napadlo, že je jednodušší za krávu platit papírkem v hodnotě tří ovcí než třemi živými bečícími ovci), **zúčtovací jednotkou** (cenu krávy můžeme vyjádřit tak, že lze snadno porov-

» Abychom vyšli i s omezenými zdroji, sestavujeme si rozpočet.

nat s cenou ovce... i když v dnešní době moc krav a ovcí nekupujeme, jistě chápete, co je tím myšleno...) a **uchovatelem hodnoty** (zatímco kráva i ovce nám po určité době odejde na věčné pastviny, peníze nám zůstanou navždy – pokud je tedy nesežere myš nebo inflace). Funkci peněz jsme rozebrali – a jak je to s jejich hodnotou? Ta zkrátka a jednoduše **odpovídá tomu, co si za ně můžeme koupit.**

MOJE FINANCE... JENOM MOJE!

Jistě všichni chápeme, že se musíme naučit zacházet s omezeným množstvím peněz tak, aby nám nikde nescházely – a pokud přebývají, musíme vědět, že schovat přebytek do slamníku se v dnešní době příliš nevyplácí, už jenom proto, že obvykle nemáme slamník.

Abychom vyšli i s omezenými zdroji, sestavujeme si **rozpočet**. S rozpočty se mnozí z nás už setkali při plánování výprav nebo při čekatelské zkoušce. Kromě výprav si můžeme sestavit i rozpočet osobní, který nám nejlépe ukáže, kam vlastně všechny ty peníze, ať už z kapesného nebo brigád, mizí a za co příliš utrácíme. Můžeme to vzít jako výzvu – uvědomit si své návyky při utrácení, pokusit se své výdaje snížit (například tím, že si při nakupování sestavíme přesný seznam věcí, které opravdu potřebujeme, nebo zbytečně neutrácíme za kavárny a čajovny atd...) a začít si na něco šetřit.

Když sestavujeme rozpočet, nejprve bychom měli dát dohromady všechny naše příjmy – jak pravi-

delné (sem patří peníze za brigádu nebo třeba kapesné, zkrátka peníze, které získáváme v pravidelných intervalech), tak nepravidelné (babičkovské „dárečky“ za hezké vysvědčení, peněžní dárky k narozeninám...). Potom se zaměříme na výdaje a nesmíme zapomínat na rezervu, která by měla tvořit deset až patnáct procent celkových výdajů.

Už jenom pouhý fakt, že máme vše sepsané černě na bílém, je dobrý začátek. Stejně jako u rozpočtu výpravy, tak i u osobního rozpočtu platí, že se jej snažíme dodržet. I přesto představuje jen náš odhad, jaké příjmy a výdaje budeme mít. Vyplatí se si všechny opravdové příjmy a výdaje postupně zapisovat a pak vše s našimi původními představami porovnat.

POZOR, POHROMA

Ať už si sebelépe naplánujeme, jak se svými penězi naložíme, vždycky je šance, že dojde k nějaké neočekávané situaci, která nám zpřehází priority – ať už je to ztráta příjmů (třeba musíme nechat brigády, z nějakého důvodu jsme odstříhnutí od kapesného), ztráta majetku (krádež, ale i živelná katastrofa jako povodeň nebo požár), vznik nečekaných výdajů (náhrada námi zaviněné škody), nebo naopak mnohem příjemnější záležitost – nečekaný zisk.

K ochraně před riziky spojenými s financemi slouží mnoho druhů **pojištění**. Proti ztrátě příjmů je to pojištění životní včetně úrazového, proti ztrátě majetku majetková

pojištění a před vznikem nečekaných výdajů se můžeme ochránit pojištěním odpovědnosti za škodu. Dobrá věc je také **samopojištění** – to znamená vytvoření si rezerv, nejlépe vhodným šetřením. Samopojištění chrání i proti rizikům, proti nimž se pojistit nelze, jako je třeba ztráta zaměstnání.

Pokud se nám nepodaří před riziky dostatečně ochránit, musíme řešit **deficit nebo nedostatek prostředků**. Jednorázový deficit, vznikající z jednorázových výdajů, se dá zahladit z rezervy (případně úvěru – u toho ale musíme počítat s dalšími výdaji vzniklými kvůli úrokům). Opakovaný deficit je horší a na řešení složitější. Existují dvě základní cesty, jak na něj – snížení výdajů, nebo zvýšení příjmů. O snížení výdajů byla řeč výše, ▶

O HODNOTNÉ CENY SE SUPER SMASH BROS.!

Hrajeme o:

1. Super Smash Bros. hru a tričko
2. SSB tričko a psí známku
3. SSB potítko a klíčenku

Pro slosování stačí najít odpověď na otázku:

Kdy vyšla nová hra Super Smash Bros. pro rodinu konzolí Nintendo 3DS?

Nápovědu hledej na www.mojenintendo.cz.

Správné odpovědi pošlete na skautjunak@junak.cz s předmětem SUPER SMASH BROS.

zvýšením příjmů se rozumí nalezení dalšího zdroje příjmů, například pronájmem majetku (ale kdo má jen tak nějaký byt, který může pronajmout...) nebo sehnáním druhého zaměstnání, brigády... Další cestou je také prodej nějakého majetku, ale to by měla být až ta poslední možnost.

může dojít k **předložení**, které může vést až k **exekuci (zabavení) majetku**.

K deficitům a dluhům jsme možná náchylnější, ale může přijít i taková situace, že nám nějaké ty „prašule“ budou přebývat. Co s tím? Jedna možnost je samozřejmě penízky

prostředky i přijít?) a **likvidity** (Jak rychle můžeme prostředky použít k placení? Likvidní jsou například peníze v hotovosti, nelikvidní peníze vložené do nemovitosti – trvá poměrně dlouho, než dům nebo byt prodáme a získáme tak peníze, s nimiž se dá dál nakládat). Dobré je taky nevsadit vše na jednu kartu – měli bychom investovat do více možností, čímž omezíme riziko špatného výběru investice.

FOTO RADEK PROČEK - MAVERICK

DĚTI A FINANCE

Uf, to bylo pojmu... ale jak to vše souvisí s úvodem článku? Jak naučit děti (ale i sebe), aby si vážily peněz a uměly s nimi nakládat? Jak je se všemi těmi možnostmi, které hospodaření s penězi nabízí, seznámit? Hrou! Existuje mnoho různých příruček plných nápadů na aktivity, které se dají použít jak na schůzkách, tak výpravách. Musíme pochopitelně používat správné programy pro správné věkové kategorie. Vlčata pravděpodobně nebudeme učit o úvěrech a půjčování peněz, zatímco u roverů vycházíme z předpokladu, že už s penězi umí alespoň trochu zacházet, a když ne, že si aspoň umí koupit rohlík. Existuje i vícero deskových her, které jsou zaměřené na výuku finanční gramotnosti u dětí – například česká hra Finanční svoboda nebo další deskovka se zajímavým názvem Zahrada – den zúčtování.

Když už si myslíme, že je nutné zvýšit jednorázové příjmy **úvěrem** (tedy vytvořením dluhu), měli bychom zvážit, jestli se jedná o úvěr „dobrý“, nebo „špatný“. To poznáme celkem jednoduše. O dobrém úvěru víme, že ho můžeme splatit, a bereme si ho na majetek, který bude sloužit i po splacení (třeba dům, byt, auto), nebo na majetek, který nám přinese nějaké příjmy (například, když si profesionální fotograf pořizuje nový fotoaparát). Špatný úvěr je ten, u kterého si nejsme jisti, zda budeme schopní ho splácet celou dobu, a bereme si ho na majetek, který se rychle opotřebí a po splacení úvěru už nám nebude sloužit (třeba dárky na splátky, dovolená apod.). Pokud se nevyvarujeme špatných úvěrů,

použít jako ono samopojištění, o němž byla řeč výše. Dále lze peníze také **investovat**. Taková investice je ovšem věc zrádná a my bychom měli především zvážit, zda nám za to stojí. To zjistíme za pomoci tří ukazatelů: **výnosu, rizika** (Jaké je riziko, že nedosáhneme výnosu? Je možné o investované

TIPY

Hry a aktivity můžeme najít v knihách Peníze ve volném čase, Rozumíme financím I. a II., Hry a peníze – programy pro rozvoj finanční gramotnosti a Finanční gramotnost prakticky.

Nemálo inspirace poskytuje i prosté hledání na internetu – například stránky www.rozumimefinancim.cz.